

ne zmorejo še prave besede. Slog pri-
povedi, ki je že sicer pester, ti vložki
dodatno barvajo.

Črno-bele ilustracije Ninoslava
Kunca podpirajo in še stopnjujejo hu-

mor, že kar drastično grotesknost po-
sameznih prizorov, tako da so ob pr-
vem prelistavanju knjige zabrisani
bolj utišani, intimnejši toni pripo-
vedi.

Vera Vujasinović

Vera Vujasinović, rojena Zupančič, ki je po svojem osnovnem študiju (južnoslovanske književnosti) in po svoji specializaciji (metodika pouka južnoslovanskih književnosti) bila poklicana, da sodeluje v reviji *Otrok in knjiga* kot posrednica med nami in drugimi južnoslovanskimi književnostmi ter je svoje sodelovanje pri reviji tudi za naprej načrtovala, žal ne bo več mogla pisati. 14. decembra 1988 jo je na domačiji na Hotemežu pri Radečah prehitela smrt (rodila se je prav tam 9. decembra 1923). Ostaja pa nam spomin nanjo, na njeno neomajno privrženost lepoti in resnici.

O JEZIKU NA IGRIV NAČIN

Berta Golob: Igrarije — besedne čarovnije. Ilustriral Daniel Demšar. Ljubljana, Mladinska knjiga 1988. (Velika izobraževalna slikanica.)

Berta Golob, avtorica nove velike izobraževalne slikanice za male rado-
vedneže z naslovom *Igrarije — be-
sedne čarovnije*, je ime, ki ga učitelji
slovenskega jezika, vrtnarice v otro-
ških vrtcih, predvsem pa otroci in nji-
hovi starši dobro poznajo. V zadnjih
letih je namreč objavila kar precej
tekstov, ki s posebno ljubeznijo in iz-
branim okusom ter vedrim humor-
jem približujejo malim bralcem to,
česar njihovi veliki vrstniki ponavadi
prav posebno ne marajo — slovensko
slovnico. Kdo se ne spominja v *Cici-
banu* 1985/86 objavljene serije pri-
spevkov z naslovom *Sporočila brez
besed*, Nataše in njenega pritepenega
pasjega prijatelja Šušuja, ki ne more
govoriti, lahko pa Nataši obližne roko
in ji tako »pove«, da jo ima rad. V njih

je Berta Golob v obliki kratkih zgod-
bic iz vsakdanjega življenja pokazala
otrokom, da sporazumevanje ne pote-
ka samo na jezikovni ravlini, ampak
da se ljudje (in živali) lahko sporazu-
mevajo (ali pa ne) tudi s pomočjo do-
govorjenih znakov, kretenj, pogledov.

V *Igrarijah* pa pripoveduje pisate-
ljica otrokom o drugi vrsti sporazu-
mevanja — o jezikovnem sporazume-
vanju in o tem, da je tudi pri take vr-
ste sporazumevanju treba spoštovati
nekatera dogovorjena pravila, ta pa
so zapisana v učeni knjigi, ki se ime-
nuje slovnica. Pove tudi, da je prva
slovenska slovnica stara že štiristo
let in da se imenuje *Zimske urice*. In
to je, pravi, »zelo ljubkovalno ime za
strogo teto slovnico«.

Slikanico sestavlja dvaindvajset
zgodbic, ki govorijo o »različnih gla-
sovih in sporočilih, o teh in drugih je-
zikovnih rečeh«. Pisateljica jo začne
nja z nekakšnim uvodom, ki ima

funkcijo motivacije. Že v prvem stavku namreč otroka preseneti z izjavo, da v slikanici ni nobenega volka. Potem pa vpraša, kako se volk oglaš, ali zavija, tuli ali laja. In že je pri jedru problema — pri glasovih, besedah, sporočilih.

Vsaka izmed dvaindvajsetih zgodbic, ki sledijo, načena enega izmed slovnčnih problemov. Pri tem ravna pisateljica dokaj sistematično, saj začne pri glasovih, ki so glasni in tihi, ki mrmrajo, bučijo, šumijo . . . , nadaljuje z nastajanjem besed in pravi, da besede klijejo (iz človeka), da besede rastejo (pri tem razloži pojem besedne družine), in nekoliko kasneje, da se besede tudi utrudijo in umirajo, sklene pa s po enim poglavjem o oblikoslovni in skladenjski jezikovni ravni.

Največ zgodbic je posvečenih »odraslim« besedam in temu, da so take besede sposobne izražati naše misli in naša čustva.

Avtorica načena tudi problematiko slogovno opaznih besed. Enajsta zgodbica se imenuje *Šola za lepe besede*. Ta je najdaljša izmed vseh, pisateljica pa jo je postavila na osrednje mesto v slikanici. V njej učiteljica sova uči sovce in čukce sovje abecede. Nerodni čuk Čuki, ki mora abecedo ponoviti, natrese učiteljici celo prgišče germanizmov. Nato sova strogo:

»Kaj so slišala moja stara ušesa? Potepal si se med človeškimi otroki. Te besede so popačenke, zapomnite si, popačenke! . . . Zaradi njih lahko zadene učitelja kap. Posluš! Mir! Poglejmo, kaj piše v znanstveni knjigi. Naj bere sovka Slovka.«

In potem izvemo, da delajo popačenke ostalim besedam sramoto in da popačenke niso za v javnost.

Čisto brez reda pa so po vsej slikanici raztresene zgodbice, ki govorijo o pravopisnih težavah. Verjetno jih je pisateljica razdrobila zato, da ne bi zbujale preveč pozornosti. Sicer pa je

ta neprijetni del slovnice popisan prav posebej igrivo: *Besede nagajajo* (o l, j in lj), *Iščemo Jurčka in Ti, ti, matija* (o pisavi lastnih imen z veliko začetnico) ter zgodbica o hudomušnih vejicah, ki se konča s spoznanjem, da sp vejice »nadvse koristna stvar«.

Po taki vsebinski analizi se seveda postavlja vprašanje, komu so *Igrarije* — besedne čarovnije pravzaprav namenjene. Rekli bi, da otrokom med petim in osmim letom starosti, torej tistim, ki so na pragu osnovne šole, in tistim v prvem in drugem razredu. Malčkom v mali šoli bodo slikanico brale tovarišice v vrtcih ali starši, pri tem pa bodo verjetno izbrali tiste zgodbice, ki govorijo o vrstah besed, o slogovno zaznamovanih besedah in o tem, kakšna čustva le-te izražajo. Toda, če bodo le brali, potem vseh možnosti slikanice še zdaleč ne bodo izkoristili, saj ponuja neizčrpno bogastvo misli, idej in spodbud, kako naj bi se z otroki pogovarjali o jezikovnih vprašanjih, kako naj bi v njih uzave-stili določene jezikovne pojave. Če želimo slikanico do kraja izkoristiti, je otrokom ne bomo le brali, ampak jih bomo spodbudili h kreativnemu poslušanju, k sodelovanju, zlaganju novih ljubkovalnih besed, novih zmerjalnih besed, novih zaljubljenih besed. Pozvali jih bomo, naj nam povedo, katera izmed živali rjove in katera riga, kdaj slišimo resk, kdaj bum in kdaj je treba reči aaaaa.

Starejšim otrokom, tistim, ki že hodijo v šolo, bomo lahko brali vsa poglavja, tudi tista, ki opozarjajo na pravopisna vprašanja, in verjetno bo po taki imenitni in nazorni zgodbici marsikateri problem za zmeraj odpravljen. Kljub temu da šolarji že znajo brati, pa mislim, da bi tudi njim morali brati slikanico starši ali učitelji zato, da jih bodo ob branju lahko spodbujali k aktivnemu poslušanju in k jezikovni aktivnosti.

Sploh mislim, da je posebna vrednost slikanice, poleg mojstrsko napisanih tekstov, izrednega posluha za otroški svet in način otroškega razmišljanja (otroška nagnjenost k animizmu) v tem, da odkriva nov, svež pristop k zgodnjemu pouku slovenske slovnice. Berta Golob v *Igrarijah* — besednih čarovnijah dokazuje, da

slovnica ni siva zaprašena knjiga, katere vsebino je bilo, je in bo treba vedno sovražiti. Dokazuje, da se je mogoče o jeziku pogovarjati na človeški, vsakdanji, topel, igriv, otrokom dostopen način, ki mora nujno čimprej najti pot tudi v naše vrtce in šole.

Metka Kordigel

KNJIGA O ILUSTRACIJAH GRIMMOVIH PRAVLJIC

Rdeča kapica Marlenke Stupica med stotimi najlepšimi ilustracijami

Številne založbe v svetu so ob dvestoletnici rojstev bratov Grimm, Jacoba (rojen 1785) in Wilhelma (rojen 1786), izdale ponatise in nove izdaje njunih pravljic, pojavilo pa se je tudi več strokovnih del, ki na novo osvetljujejo življenje in delo bratov Grimm. Grimmove pravljice so zaslovele po vsem svetu, saj sodi število njihovih prevodov v sam vrh. Velik izziv pa so že ves čas tudi za ilustratorje.

Prav ilustriranju Grimmovih pravljic je posvečena knjiga Heinza Wegehaupta: *Mein Vöglein mit dem Ringlein rot*¹ (Moja ptička z rdečim

obročkom), ki je izšla pri založbi Der Kinderbuchverlag Berlin v Nemški demokratični republiki leta 1985. V knjigi, ki ima podnaslov: *Hundert Illustrationen aus zwei Jahrhunderten zu Märchen der Brüder Grimm* (Sto ilustracij pravljic bratov Grimm v dveh stoletjih) je Heinz Wegehaupt izbral petnajst pravljic in sto ilustracij teh pravljic slikarjev iz raznih držav. Izbor ilustracij naj bi prikazal razvoj ilustriranja Grimmovih pravljic od začetkov do danes, in to tako nemških kot prevodnih izdaj. Heinz Wegehaupt pravi, da ni nobeno naključje, da so izbrani najpomembnejši ilustratorji Grimmovih pravljic po svetu tisti, ki tudi sicer veljajo doma za najboljše ilustratorje. Med velikimi imeni ilustratorjev, George Cruikshank, Max Slevogt, Werner Klemke, Svend Otto Sørensen, Maurice Sendak, Vladimir Minaev in drugi, je tudi Marlenka Stupica. Likovna upodobitev *Rdeče kapice* Marlenke Stupica (J. in W. Grimm: *Rdeča kapica*. Ljubljana, Mladinska knjiga 1968) se pridružuje upodobitvam Edwarda Goreya (*Rotkäppchen*. Ein Märchen der Brüder Grimm. Zürich, Diogenes 1974), Fedorja Flinzerja (*Feen in den*

¹ Naslov knjige je vzet po začetku Jorindine pesmi iz pravljice *Jorinda in Joringel*:

»Mein Vöglein mit dem Ringlein rot
Singt Leide, Leide, Leide:
Es singt dem Täublein seinen Tod,
Singt Leide, Lei — zicküht, zicküht,
zicküht.«

ki se v prevodu Alojzija Bolharja (v knjigi: Brata Grimm, *Pravljice*. Ljubljana, Ljudska knjigarna 1944. Zbirka mladinskih spisov) glasi:

»Moja ptička je žalostna
in joka, joka, joka;
golobček, oh mora umreti
in joka, joka ... civit, civit, civit.«